

Seminar 2023 Program

9.15-9.30: Ankomst/Registrering (kaffe)

9.30-9.35: Velkomst

9.35-10:00: Cand.mag. Christine Kisum Nielsen, Sydvestjyske Museer
Fra Vestindien til Vestsjælland – En undersøgelse af det vestsjællandske oplands relation til de Vestindiske kolonier i perioden 1672-1848

Forbindelsen mellem de tidligere danske kolonier og det københavnske bybillede, er velkendt blandt den almindelige dansker, hvor bypalæer, toldboder og hele bydele står som fysiske manifestationer, der vidner om denne forbindelse. Men hvad med det danske opland? Nåede forbindelsen til kolonierne ikke herud, eller er erindringen herom gået tabt i den kollektive erindring over tid? Projektet søger at afdække de fysiske, sociale og økonomiske forbindelser mellem Vestsjælland og Vestindien i perioden 1672-1848. Dette gøres gennem en undersøgelse af herregårdenes forbindelse til de Vestindiske øer samt casestudier, der undersøger forskellige fysiske manifestationer i landskabet, der kan vidne om en glempt forbindelse mellem det vestsjællandske opland og de tidligere danske kolonier på de Vestindiske øer.

10:00-10.25: Cand.mag. Frida Aagesen
Ørsløv Kloster – et middelalderligt nonneklosters arkitektur, funktion og liturgi

En bygningsarkæologisk undersøgelse og fortolkning af Ørsløvs middelalderlige arkitektur, da stedet husede nonner af benediktinsk orden. Undersøgelsen fokuserer specifikt på klosterkirken, oprindeligt bygget som en landsbykirke i 1100-tallet, og den vestlige beboelsesfløj fra 1400-tallet og den arkitektoniske og liturgiske forbindelse imellem de to.

Undersøgelsen dykker desuden ned i bygningsarkæologiens metodik, og hvilke muligheder og begrænsninger, der opstår, når vi bruger

bygningsarkæologien og dens metoder som redskab til at udlede viden om de stående bygningskomplekser.

10.25-10.50: Kaffe

10.50-11.30: Museumsinspektør Maria Knudsen, Sydvestjyske Museer
Keramikken fra Posthustorvet i Ribe

Udgravningen af de velbevarede bylag under Posthustorvet i Ribe i 2017-2018 resulterede blandt andet i et meget stort keramikmateriale fra vikingetid og middelalder. Keramikens fordeling i den stramme kronologi, som karakteriserer vikingetidens Ribe og hvis faseinddeling er blevet forfinet med den seneste udgravning, afslører flere interessante mønstre i stratigrafien. Dette gælder i forholdet mellem hjemligt produceret og importeret keramik, men også eksempelvis for udviklingen

i forskellige former for ornamentik på den hjemlige keramik. Endelig giver fordelingen et godt indblik i kvaliteten af den valgte arkæologiske metode samt i lagenes generelle tafonomi.

11.30-12.10: Adjungeret lektor og museumsinspektør Jette Linaa, Aarhus Universitet og Moesgaard Museum
Renæssancekeramik

"Renæssancekeramik" blev ikke introduceret i renæssancen, men i senmiddelalderen. Det er den populære betegnelse for den højprofessionelle keramiktradition efter tysk forbillede, der introduceres i Danmark omkring 1400, og videreføres langt ind i nyere tid. Sideløbende med denne anvendes en række lavteknologiske keramiktyper, sammen med en stærkt stigende mængde importeret keramik. Gennemgående er perioden karakteriseret ved et stærkt stigende formforråd og en øget keramikmængde i stærk konkurrence med køkken- og bordtøj i andre materialer. Resultatet af denne forbrugsekspllosion er at keramikens anvendelse og sammensætning varierer stærkt fra landsdel til landsdel og imellem sociale miljøer. Oplægget vil berøre produktion, afsætning, distribution og anvendelse af keramik i den lange renæssance, ca. 1400- 1650, men også forholdet mellem hjemlig og importeret keramik, keramik og madkultur og keramik hos rig og fattig, dansker og indvandrere.

12.10-13.10: Frokost

13.10-13:50: Fhv. museumsinspektør, dr.phil. Annette Hoff, Den Gamle By
Te- og kaffetøj 1660-1800

Forskningsprojektet Nydelsesmidlernes Danmarkshistorie blev udført i Den Gamle By fra 2013 til 2018. Grundmaterialet i undersøgelsen var en hidtil uudnyttet kildesamling i Rigsarkivet, der for årene 1732 og 1750 med ca. 3000 sider indeholdt komplette varelistes for samtlige krambods- købmænd i Danmark. Her blev det muligt at se, i hvilke købstæder man kunne købe de fire nydel- sesmidler – te, kaffe, chokolade og vin. For at klarlægge, hvilke danske familier, der benyttede sig af muligheden for at nyde de moderne varme drikke plus vinen, blev ca. 1.000 skifter (boopgørel- ser) fra 1660 til 1800 gennemgået fra hele riget – ca. 250 bønderskifter, 250 gejstlige, ca. 300 borger/ håndværkerskifter, 25-30 herregårdsskifter samt ca. 150 københavnske skifter. I disse boopgørelser fandtes teskåle og -kander, teborde, kaffekander og kopper, kaffetragte og -brændere, chokoladepopper og kander, teskeer samt vinglas. Øresundstolden og en lang række andre kilder er også inddraget.

Resultatet blev en kortlægning af hvilke socialgrupper, der på hvilket tidspunkt tog hver af de nye moderne varme drikke til sig, efter de blev introduceret i Danmark omkring 1660. Samtidig blev det muligt at lave en kronologisk beskrivelse af hvilke former for porcelæn og fajance- udstyr man over tid fik i de forskellige familiegrupper. Ved at gennemgå en række større danske museets samlinger (især Den Gamle By, Nationalmuseet, Koldinghus) har det været muligt at finde eksemplarer af de fleste typer udstyr til brug af nydelsesmidlerne fra 1660-1800. Publiceret

13:50-14.30: Lektor Mette Svart Kristiansen, Aarhus Universitet
Små skår og store spørgsmål. Keramik som indikator for bebyggelses- og befolkningsudvikling?

Bebyggelsesarkæologiens praksis er stort set koncentreret til det åbne land, og forskningsspørgsmålene dermed også fokuseret på nedlagte bebyggelser. Der er betydeligt mindre fokus på den eksisterende landsby, hvor anlægsarbejder typisk er få og små, og vi har begrænset kendskab til de eksisterende landsbyers tidsdybde og udvikling. I 2019-2020 fik Aarhus Universitet i samarbejde med Øhavsmuseet i

forbindelse med uddannelsesgravninger i Hågerup landsby mulighed for at afprøve, hvorvidt man ved 1m² testpits fordelt i folks haver og på omkringliggende marker på baggrund af keramikens spredningsmønstre kunne få viden om landsbyens topografiske og demografiske udvikling over tid. Resultaterne og metodens potentiale og udfordringer skal her fremlægges og diskuteres.

14.30-15.00: Kaffe

15.00-15.40: Ph.d.-studerende Philip Højen Wørss Brønnum Hansen, NMBU - Norwegian University of Life Sciences

The use of Archaeometry in the Study of Ceramics

The use of archaeometry in ceramic research has shown the ability to expand on the information that ceramics can provide archaeologists post excavation from sourcing to primary and secondary production methods. This talk will introduce some of these methods, discussing when and where to use certain methods. Using the kiln from Hellum as a case study, an argument will be made for a multivariable archaeometric analysis, and propose a new methodological approach to the study of archaeological kilns and their products.

15.40-15.50: Opsummering/afrunding